

Dr. Branko Berčič - osemdesetletnik

Pogovor z jubilantom

Pogovor je sproščeno potekal osemnajst let po njegovi upokojitvi. Moj namen ni bil podrobno popisati njegovo razvejano delovanje na strokovnem in družbenem področju, ampak sem skušal z njim odstreti manj uradna in bolj sproščena odzivanja na to in ono. Začenjam v času, ko je sokolski telovadni vaditelj otrokom navil ušesa, če si je kdo šel ogledat film v orlovski Prosvetni dom na Spodnjem trgu oziroma Lontrgu in zaključujem z njegovo željo, kaj naj bi se spremenilo v naših medsebojnih odnosih. Pogovarjala sva se v Groharjevem naselju 64, v enem od mirnejših škofjeloških bivalnih območij.

Dr. Branko Berčič

(foto: Stanislav Jesenovec)

Najprej sva govorila o aktualnem problemu študentskega doma, hotela in slovenskega kulturnega centra Korotan na Dunaju, ki je v lasti Mohorjeve družbe iz Celovca in je uvrščen na seznam 500 najpomembnejših arhitekturnih spomenikov Dunaja. Ustanovljen je bil na pobudo patra Ivana Tomažiča, v šestdesetih letih 20. stoletja, prenovljen pa po projektih svetovno priznanega slovenskega arhitekta iz Trsta Borisa Podrecca, ki je v nedeljski slovenski oddaji celovškega radia Zajtrk s profilom zadovoljno sporočil, da je nekdam v Jugoslaviji in tudi Sloveniji prejemal le najrazličnejša priznanja in skulpture, sedaj pa končno gradi po vsem južnoslovanskem svetu. Z velikim veseljem, ker se na gradbiščih lahko pogovarja z vsemi delavci, iz katerih črpa svoje znanje.

Tiste dni je Slovenskemu kulturnemu centru Korotan na Dunaju grozila prodaja. Štiri delovna leta ste prebili tudi na nekdanjem republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo. Kako bi se opredelili do tega problema?

Ne morem razumeti države, ki ni toliko zainteresirana, da bi takoj izkoristila priložnost in odkupila objekt na tako izjemni lokaciji. Korotan je slovenska kulturna ambasada, in to v središču Dunaja. Urejali smo ga prav v času, ko sem bil med leti 1969-1973 pomočnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo, odgovoren za kulturo.

Kakšno je bilo takrat razmerje do slovenske kulture?

Takrat smo začeli oblikovati samoupravne interesne skupnosti za kulturo. Ker sem bil kot student ljubiteljski kulturni delavec in bil potem zaposlen v kulturni ustanovi, jih še sedaj

štejem za dobro rešitev. Kulturni delavci smo bili neposredno vključeni v vse zadeve, o katerih se je odločalo. Kulturne skupnosti so vodili ljudje, ki so se razumeli na določene kulturne dejavnosti.

Pravijo, da je sedaj vse odvisno od župana.

Morda. Vendar današnji župani nimajo takšne moči, kot so jo imeli v časih, ko je bila občina finančno samostojna in je imela kar velik vpliv na gospodarstvo in družbeni razvoj. Takrat, v sedemdesetih in osemdesetih letih, je bila materialna moč občine znatno večja, ker je imela neposredne finančne vire. Sedaj je župan odvisen od državne administracije in strankarske politike, dela pa se, kot da on sam o vsem odloča.

Danes imate na Blaznikovem večeru v Kašči za sogovornika Cvetka Kobala, predsednika ljudskega odbora mestne občine Škofja Loka v petdesetih letih 20. stoletja.

Tako je odločilo novo vodstvo Muzejskega društva in to je bil dolg tega društva, ker ob Kobalovi 85. letnici ni izkazalo primerne pozornosti. Odločili so se, da bi ga bilo primerno predstaviti kot predsednika ljudskega odbora, ki se je močno zanimal za delo mestne občine Škofja Loka in Muzejskega društva in ga vključeval v takratno urbanistično snovanje. O tem se bova midva pogovarjala, o njegovi finančno-ekonomski poti pa se bo z njim pogovarjal dr. Ivan Ribnikar.

Leta 1950 ste diplomirali iz slavistike, petnajst let kasneje pa doktorirali na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Osebnostno trdim, da je slovenščina sedaj že hudo ogrožena. Ne morem verjeti, da poslanka Državnega zbora mag. Majda Potrata in dr. Marko Stabej s Filozofske fakultete trdita, da ni.

Seveda je. Vendar, če jo ogrožajo samo neuki ljudje, je to še sprejemljivo, ker se tega ne zavedajo, ampak ogrožajo jo tudi kulturniški ljudje in to je hujše. Mislim, da se delež ogroženosti še ne da izraziti, čutim pa to že. Menim, da moja generacija tega ne bi počela. Imela bi bolj kritičen odnos do tega, kaj je dobro in kaj ni dobro ter kaj je prav in kaj ni prav v sodobni javni slovenščini.

Kako bi se upirala?

S svojim zgledom. Marsikatero strokovno in znanstveno razpravo so bile že takrat napisane proti negativnim pojavom v uporabi slovenskega jezika v javnosti.

Koliko je še vaše generacije?

Malo. Stik imam v zadnjem času predvsem s tistimi iz knjižničarskih krogov, kjer sem deloval zadnja leta. Slavist sem po izobrazbi, a sem bil v tej stroki dejaven samo na začetku. Če pridem v Narodno univerzitetno knjižnico v Ljubljani, kjer sem delal dolga leta, me skoraj nihče več ne pozna in tudi jaz skoraj nikogar ne poznam, saj se je že toliko kadra zamenjalo.

Kako vas sprejmejo?

Kot običajnega obiskovalca. Ko sem odšel iz NUK, sem se zelo nerad tam pojavljal, ker se vedno najdejo taki, ki niso zadovoljni z naslednikom in potem govorijo proti njemu. Če sem odšel stran, se ne vmešavam več v aktualno dogajanje prejšnjega okolja.

Nekateri imajo navado, da potem, ko se upokojijo, razglašajo, da bi sedaj lahko vse rešili.

Nekateri mislijo, da se bo svet podrl, ko se oni umaknejo. Sam sem se že zdavnaj prej odločil, da bom takoj, ko bom imel vse pogoje, odšel v pokoj. Če bom še česa sposoben delati, bom delal kot upokojenec.

Za najin pogovor sva iskala termin.

Imel sem nekaj obveznosti.. Hodim še v Ljubljano na srečanja z bibliotekarji iz moje generacije, na katerih se predvsem spominjamo svoje pretekle dejavnosti.

Kako jo ocenjujete?

Smo kar zadovoljni, da smo vendarle nekaj prispevali k sodobnemu razvoju knjižničarstva na Slovenskem.

Kako ocenjujete današnji trenutek?

Ocenjujem ga z dveh strani. Mlajša vodilna generacija nima, da rečem, poguma, da bi bolj jasno zagovarjala svoja strokovna bibliotekarska stališča v odnosu do tistih, ki o tem družbeno odločajo. Mislim, da zaradi bojazni za ljubi kruhek.

Se je k nam povrnilo ravnanje iz časa Avstro-Ogrske ter Kraljevin SHS in Jugoslavija?

Če se spomnim raznih profesorjev, ki sem jih srečeval, kako so jih po volitvah in spremembi oblasti premeščali po vsej državi. Anton Slodnjak je šel na primer v Makedonijo.

Danes nima kam iti?

Če je persona non grata, mu ostane le, znajdi se.

So naši knjižničarji usposobljeni, da bi lahko dobili delo v članicah ali službah Evropske unije?

Vprašanje. V moji generaciji si je zelo malo slavistov in knjižničarjev našlo pot v tujino. Bolj so se držali doma. Znali so le po en tuji jezik. Sedaj je potrebno znati več jezikov, če hočeš uspeti tudi v tujini. V gimnaziji smo mi imeli dva tuja jezika, kasneje pa si na fakulteti izbiral, kakor si hotel. Znam dobro nemško, oziroma, naj priznam, že pozabljam. To je pridobitev iz nemške okupacije 1941-1945. Pred 2. svetovno vojno smo se v nižji gimnaziji učili nemško in francosko. Bil sem tako navdušen za francoščino, da sem se kot dijak naročil celo na izhajajoči Veliki slovensko-francoski slovar. Potem je prišla vojna. Vse učbenike za francoščino od 1. do 4. letnika gimnazije sem med vojno še predeloval, da sem ohranjal znanje. Po vojni francoščina ni imela nobene veljave več in je žal izginila. Izpodrinili sta jo najprej ruščina, potem pa angleščina. To je velika škoda, ker je francosko območje kulturno in družbeno zelo pomembno.

Ste bili med 2. svetovno vojno morda izseljeni?

Na srečo ne. Imeli pa smo vse pripravljeno. Naša družina: mati vdova in družinska upokoženka, midva z mlajšo sestro, starša po umrlem očetu in njuna posvojenka teta smo takrat stanovali na Mestnem trgu, sedaj hišna številka 39.

Potem pa?

Najprej naj povem, da sem pred vojno naredil štiri razrede gimnazije, med vojno pa nobenega. Potem sem šolanje v pol leta dokončal na tečajni gimnaziji. To je bil hud napor. Vsi sošolci, ki so se nato vpisali na tehniko, so zaradi zgoščenega znanja, ki so ga dobili na tej gimnaziji, ponavljali prvi letnik. Jaz sem takrat želel postati arhitekt, a sem po opravljeni srednji šoli spoznal, da imam premalo znanja iz matematike in fizike in sem to misel opustil. Ker me je zanimalo "knjige brati", kot se temu reče, sem postal slavist.

Bi še enkrat postali slavist?

Bi, zlasti zato, ker smo mi imeli poseben sistem študija. Sedaj je takšen, kot v srednji šoli ali pa še nižji. Moja generacija slavistov pa po vojni skoraj ni imela profesorja, da nam bi

predaval. Pri literarni zgodovini je imel dr. France Kidrič obilo drugih obveznosti. Spominjam se ga samo po predavanjih o Prešernu in ljubljanskih gostilnah. Takrat je o tem nekaj objavil, pa nam je to razlagal.

Naključno ni bilo profesorjev?

Prihajali so kasneje. Bil je samo dr. Anton Ocvirk, ki je predaval hkrati primerjalno in slovensko literarno zgodovino. Takratni študij te je prisilil, da si sam študiral. Starejši gospod, ki je bil na slavistiki predvojni in povojni asistent, nam je priskrbel seznam literature, ki so jo morali preštudirati "gospodje študentje" pred vojno. Nekaj od tega so nam profesorji sicer predavali, vendar vso snov od začetka do konca za vse letnike hkrati. Kamor si se vključil, si bil brez vsebinske povezave. Samo dr. Ocvirk je bil takrat tudi določen za opravljanje izpitov naše prve povojne generacije. Dr. Kidrič tudi zaradi bolezni ni redno predaval, drugega literarnega zgodovinarja pa ni bilo. Še ko sem diplomiral, je prof. Marja Boršnikova smela samo poslušati moj zagovor, pa nič spraševati, ker ji tega dr. Ocvirk ni dovolil. Za njo so šele prišli dr. Anton Slodnjak in drugi profesorji.

Kaj je pustilo v vas to, da ste morali vse preštudirati?

To, da se ne moreš zanašati na to, kaj ti bo kdo povedal o nečem, ampak se moraš sam spoznati s snovjo, jo oceniti in tako osvojiti, kolikor je potrebno, neko stroko.

To je bila najbrž dobra baza za nadaljnje delo?

To je bil študijski pristop, ko smo bili res študentje, ne pa le slušatelji, kot so sedaj.

Ste opravili tudi magistrski študij?

Takrat tega študija ni bilo. Na podlagi uspešne diplomske naloge te je profesor predlagal ali ti pomagal, da si lahko naprej študiral. Jaz sem zbral za diplomsko nalogo temo o začetkih literarnega in družbenega uveljavljanja pisatelja Ivana Tavčarja. Dr. Antonu Ocvirku sem predstavil zbrano literaturo in vire ter napisal kritični pregled literature, načrt za obdelavo izbrane teme in osnutek prvih treh poglavij. Bilo je dovolj.

Kakšna osebnost je bil dr. Ivan Tavčar? Ivan Hribar je v svojih spominih zelo kritičen do njegovega obnašanja in odločitev.

Osebnost? Kakor ga ocenjuješ. S Hribarjem sta si bila predvsem ljubljanska županska konkurenta. Po mojem je bil Tavčar bolj vzvišen, ker je pripadal malo višji meščanski družbi. Hribar pa je ostal bolj preprost človek.

Bi ga sedaj v diplomski nalogi opisali drugače kot takrat?

Ne. Kot mladostnika bi ga opisal tako, kot sem ga lahko na podlagi razpoložljive dokumentacije.

Bi zapise, ki so skupaj objavljeni v sedmem zvezku Doneskov Muzejskega društva Škofja Loka z naslovom Domoznanski spisi, sedaj napisali drugače?

Ne vem, če bi jih. Moral bi razpolagati z novimi, drugačnimi viri.

Bi jih hoteli še enkrat napisati?

Ne bi jih še enkrat pisal. Jaz sem tak: kar sem enkrat napisal, sem napisal. Drugi naj dopolnjujejo, razpravljajo, kritizirajo itn. Zanimivo je, da ko nekaj napišem in je objavljeno, tega ne morem več brati, nimam več odnosa do snovi. Ves čas sem želel predvsem odkrivati in obdelovati nove stvari, ki sem jih urejal kot bibliotekar v rokopisnem oddelku slovenske narodne knjižnice in so mi prišle pod roko. Kar me je zanimalo, sem obdelal na podlagi virov, ki sem jih imel pri roki. Ali pa po bolj ali manj popolni literaturi o tem, kar je kdo že kdaj napisal.

Kaj danes berete? Časopise, revije?

Časopis preletim diagonalno in na kulturniški strani preberem to ali ono. Berem predvsem nove strokovne knjižničarske publikacije. Te kažejo, da se v tej stroki dogaja predvsem tehnološki napredek, brez razmerja do preteklosti doma in po svetu. Zanima me tudi novi bolonjski program za študij knjižničarstva, pri katerem mi, hvala bogu, ni bilo treba sodelovati. Nas starejše so nekajkrat povabili na pogovore, dobili smo tudi gradivo o tem, kaj in kako bodo delali po novem. Napisali smo precej kritične pripombe, predvsem s tega vidika, da program oblikuje le tehnologe. Bibliotekarstvo pa ni le veda o tem, kako boš postavljaj knjige in urejal evidence, ampak moraš poznati tudi vsebino, namen in pomen tega, kar strokovno obdeluješ.

Je smiselno nekritično kopiranje tujih vzorcev, najpogosteje iz Anglije?

Velikokrat sem rekel sodelavcem in drugim: če bi bili naši predniki sredi 19. stoletja in še pred stoletjem takšni, kot ste vi sedaj, bi mi vsi govorili nemško, saj je bila vsa strokovna terminologija nemška, sedaj pa prevladuje angleška.

Osebo zamerim nekaterim, ki so moje starosti in mlajši od mene, in sem se z njimi pogovarjal o tem, kako kaj pišejo. Nekdo iz Škofje Loke mi je dejal, da se lažje strokovno izraža v angleščini kot slovenščini. Obupno.

Kakšen pojav je to? Je to malomeščanstvo?

To je že suženjstvo.

Dolga leta ste v Muzejskem društvu v Škofji Loki. Zakaj?

Kot lokalni patriot.

Ste zelo umirjena, zadovoljna oseba.

Meni se ne da prepirati. Se raje umaknem in si mislim svoje.

Vam že celo življenje teče tako? Vas v njem ni nič pretresalo?

Flegmatičnost je bila v meni ves čas. Tudi v otroških letih sem se družil z vrstniki, če je vse lepo teklo. Če pa se je pričel nekdo peteliniti ali ukazovati, potem me ni bilo več blizu.

Kaj pa v stroki?

Za strokovne stvari, za katere sem vedel in dognal, da so take, kot mislim, da so, pa sem se vedno pokončno boril. Spomnim se pogovorov z ljudmi iz državnih sekretariatov in komitejev. Nisem se dal, zastopal sem svoje stališče. Velikokrat so mi sodelavci rekli, da sem sogovornika peljal v šolo. Čudili so se, da sem upal tako nastopati. Odvrnil sem jim, naj me oni prepriča, da več ve o tem strokovnem področju kot jaz. Takoj bi mu to priznal in ga tudi spoštoval. Nikoli nisem mislil, da vem vse. Vsakogar sem cenil predvsem po tem, kar je storil.

Kako ste prišli v Muzejsko društvo v Škofji Loki?

Ko sem zaključil študij, je nekoč pristopil k meni prof. France Planina, s katerim prej nisem imel nobenih povezav, in me povabil, če bi vstopil med člane muzejskega društva. To je bil stil takratnega dela loškega profesorskega ceha. Ko je nekdo postal profesor, so ga povabili. Ker sta me zgodovina in preteklost zanimali, sem postal član. Leta 1953 sem bil že društveni odbornik.

Petinpetdeset let je preteklo od takrat.

Leta 1953 sva postala odbornika društva skupaj s Svetkom Kobalom. On je takrat prihajal na mesto predsednika mestnega ljudskega odbora in je vedel, da je dobro, če ima pri urbaništvih razmišljanjih ob sebi tudi ljudi iz muzejskega društva, kot so bili dr. Pavle Blaznik,

prof. France Planina in drugi. V društvu so pravzaprav oblikovali sklepe o spomeniškovarstveni aktivnosti v mestni občini, mestni ljudski odbor jih je le potrjeval. Kobal je to opravil v društvu, ker je vedel, da bi se v občinskem odboru samo manj uspešno pregovarjali.

Tako avtoritativen je bil?

Vedel je, kdaj kaj ve in kdaj ne ve in je rad pozorno poslušal in izzival opredelitve.

Se je muzejsko društvo razvilo tako, kot ste si zamišljali?

Ko se je muzejsko delovanje profesionaliziralo, je bilo najprej zelo pozitivno sodelovanje med društvom in muzejem. Potem je počasi začelo slabeti. Nekateri starejši društveniki niso dovolili, da bi smel muzej karkoli samostojno odločati. Nekateri pa smo menili, da so naši predniki muzej ustanovili, sedaj, ko je postal poklicna ustanova, pa naj ima svojo veljavo in vlogo. Mi iz društva smo samo tisti, ki mu pri tem svetujemo, pomagamo.

Kaj je značilno za Škofjo Loko, ki se rada ponaša s svojo lepoto in pisanostjo?

O njej je preveč govorjenja in premalo akcije. V jedru ji manjka avtohtonega prebivalstva. To se pozna tudi pri članstvu muzejskega društva. Svoj čas smo šteli nad 700 članov, sedaj omenjajo številko 400.

Kam bi jo umestili v primerjavi s Freisingom oziroma Brižinom in drugimi podobnimi mesti?

Nikoli nisem bil v Freisingu/Brižinu. Iz neznanega razloga me kraj ni zanimal. Slovenske Brižinske rokopise sem imel na razpolago v knjižnih izdajah. Nikoli pa tudi nisem bil v nobeni delegaciji neposredno povabljen na obisk tega mesta. Dejstvo pa je, da smo tisti, ki smo v Loki doma, starinskega videza mesta tako navajeni, da ga niti ne opazimo. Ko pa zunaj vidiš nekaj slabšega ali boljšega, ti to pade v oči. Jaz sem tako doživljal svoja srečanja s starimi mesti na nemškem govornem območju.

Pravite, da se pri nas preveč govori in premalo naredi.

Menim, da manjka sodelovanja med tistimi, ki lahko predlagajo, kaj naj se v Škofji Loki kot spomeniško zaščitenem mestu naredi, in onimi, ki o tem odločajo. Pretrgana je nekdanja koristna povezava med muzejskim društvom, Loškim muzejem in občinsko upravo. Občina mnenja muzejskega društva sploh ne upošteva več in je ne zanima ali še živi in dela.

Občni zbor Muzejskega društva Škofja Loka 20. maja 1974. Delovno predsedstvo (z leve): dr. Pavle Blaznik (predsednik MD), dr. Branko Berčič in France Planina.

Odločanje o denarju v proračunu za delo društva in izdajanje strokovnih publikacij je vedno problematično. Tistim, ki so pred leti odločali o tem, sem rekel, dovolj je.

Kaj ste predavali na Pedagoški akademiji?

Predaval sem zgodovinski razvoj knjižničarstva od tri tisoč let pred našim štetjem oziroma od glinenih ploščic naprej. Največjo pozornost sem namenil razvoju knjižnic in knjižničarstva na Slovenskem, od samostanskih knjižnic naprej. Druga tema je bila organiziranost knjižničarske javne in interdisciplinarne dejavnosti.

Kako komentirate to, da Škofja Loka nikakor ne more dobiti nove knjižnice?

Sem brez besed.

Brez besed?

Delavke v Knjižnici Ivana Tavčarja delajo v res zelo težkih pogojih. Pogovori o tem so tekli z državo. Najprej me je razočarala država, ki je pustila predolgo propadati škofjeloško vojašnico. Del objekta je v lasti, potem dobila škofjeloška Knjižnica Ivana Tavčarja in ne občina kot njena ustanoviteljica. Dolgo so govorili, koliko sredstev bo občina planirala v proračunih za izgradnjo nove knjižnice. Verjetno so že takrat vnaprej vedeli, da jim tega denarja ne bo treba uporabiti, pa so ga izkoristili za druge namene. Ko je prišlo do pogodbe med državo in knjižnico ter rešitve lastništva in stanja, ko bi se lahko začelo graditi, pa v občini za ta namen ni več nobenega denarja. Ker ni občinskega denarja, ne bo tudi državnega. In ne bo nove knjižnice.

Ob 25. številki Loških razgledov sem zapisal 1979. leta v Nedeljskem dnevniku, da vam je zanje čestital celo komandir milice.

Naj izkoristim priložnost, da se zahvalim vsem avtorjem in drugim podpornikom za njihovo sodelovanje z dosedanjimi uredniki Loških razgledov pri 50-letnem uspešnem izhajanju tega loškega domoznanskega zbornika. Sedanji urednici pa polagam na srce, naj najde ljudi s škofjeloškega območja, ki v Ljubljani in drugod v različnih znanstvenih in podobnih strokovnih ustanovah raziskovalno obravnavajo loške probleme in jih poprosi, da bi pisali tudi za Loške razglede. Tako bo lahko uresničevala njihov temeljni cilj, da je v vsakem letniku nekaj zahtevnih znanstvenih prispevkov, nekaj strokovnih ter več takih, ki so potrebni za splošno poznavanje stvari. Ko sva z dr. Francetom Lebnom delala v Ljubljani, sva pritegnila k pisanju veliko takih strokovnih avtorjev.

Ste bili kdaj politično aktivni?

Bil sem vzgojen v sokolski družini. Moj oče je bil velik sokolski aktivist. Umril je, ko mu je bilo trideset let, meni pa deset. Spomnim se, če smo šli sokolski otroci takrat s Placa na Lontrg v kino, ki so ga imeli Orli, ki so jih z zbadljivko imenovali tudi "čuki", je bilo hudo v sokolski telovadnici. Drugače je bilo, ko je prišlo do nemške okupacije. Takrat smo stanovali na Spodnjem trgu, hišna številka 16, in vključil sem se v mešano družbo nekdanjih Sokolov in Orlov. Nismo se gledali grdo, ampak smo se poenotili tako pri športu (nogomet) kot v odporiški mladinski organizaciji. Tudi po vojni smo ostali prijatelji.

Kaj pa menite o obnavljanju tako imenovanega Sokolskega doma na Mestnem trgu?

Prav imajo tisti, ki pravijo, da bi potem Loški oder na Spodnjem trgu morali imenovati Prosvetni dom. Neprimerno se mi zdi, da bi dandanes obujali preživelo sokolaštvo in orlovstvo. Saj se tudi še redko danes kdo zavedno pozdravlja s sokolskim Zdravo ali orlovskim Živijo. Iz kraljevega sokolstva je po letu 1929 izšel tudi jugoslovanski slogan "narodno in državno edinstvo", ki so ga kasneje preoblikovali v "bratstvo in enotnost".

Kot knjižničar zagotovo veste, da so nam okupatorji med 2. svetovno požgali dva milijona slovenskih knjig, pa se tega nikdar ne omenja, ampak se spominjajo le Hrenovega požiga protestantskih knjig. Je to dvoličnost?

Ne bi rekel, da gre za dvoličnost. Prej za ločevanje in razvrščanje različno motiviranih izhodišč za oba požara. Požig slovenskih protestantskih knjig ob koncu 16. stoletja je predvsem posledica načelnega verskega boja škofa Hrena proti širitvi luteranstva med Slovenci

in ne kulturnega boja proti slovenski tiskani besedi. Okupatorjev požig slovenskih knjig sredi 20. stoletja pa je eden izmed genocidnih načrtov za uničenje pričevanj o samem obstoju slovenskega naroda. Vendar ostaja v narodovi zavesti bolj pričujoč ogenj, ki je posredno ogrozil pravkar doseženo afirmacijo slovenskega jezika in knjige, kot okupacijski ogenj, ki naj bi bil nevaren za obstoj vsega slovenskega naroda.

Kaj narediti danes, da bomo kot država in narod čemu podobni?

Medsebojne človeške odnose moramo spraviti na dostojno normalo.

Kar pomeni?

Ne stori drugemu tistega, kar ne bi želel, da bi drugi storil tebi.

Koliko ste še aktivni in koliko se še srečujete z ljudmi?

Imam malo stikov, ker od mojih mladostnih prijateljev skoraj ni več nobenega. Sedaj imam ožjo družbo prijateljev, ki so mlajši od mene.

Kaj pravi ta družba o sedanjih razmerah?

Dobivamo se občasno. Skupaj gremo za nekaj dni na kakšne počitnice. To izvira še iz mladostnih, mlajših časov, ko smo vsako leto z mladimi družinami obiskali na novo zgrajen počitniški dom ali hotel in na ta način spoznavali jadransko obalo.

Kako bi rešili problem Joška Jorasa?

Jorasa? Sem debelo pogledal, ko so objavili na televiziji Uradni list Republike Slovenije, v katerem piše, da ima upravno pristojnost nad vasmi ob Dragonji Hrvaška.

Spominjam se, da se je na poti v Istro pričela meja med SR Slovenijo in SR Hrvaško na vrhu klanca pri kamnolomu.

To vemo. Tudi o sporu, kako so pričeli graditi mejni prehod, vemo. V tem odloku pa je zapisano, da se bo o teh vaseh odločalo pozneje, po dogovoru med obema državama.

Ne, da se je vztrajalo, da je to naše?

Ne, ostalo je odprto. Tako, kot je rekel predsednik republike dr. Danilo Türk, ko sem kar zastrigel z ušesi in se vprašal, od kod pa Türk to ve? Sedaj sem videl, od kod ima informacijo.

Kako bi rešil ta problem, če bi imeli pristojnosti?

Jaz nisem ne vem kakšen nacionalist, ampak želel bi rešiti tako, da bi bil vsak na svojem. Če je tam narodno poselitvena meja še zmeraj živa, potem naj bo takšna tudi razmejitev.

Ste imeli kdaj s Hrvati strokovne stike?

Imeli smo strokovne stike z njimi, ampak oni so bili vedno malo visoki, češ, mi več vemo in več znamo, mi imamo bogato zgodovino.

Hrvati so nas tudi večkrat "dol tolkli". Zakaj?

Morda tudi zaradi Ivana Tavčarja, ki je nekoč v Zagrebu javno izjavil, da smo Slovenci Podalpski Hrvatje.

Ali ni Tavčarjev tudi klic Srbe na vrbe?

Mislim, da je to geslo starejše in da sem ga našel v starih slovenskih časopisih, ki sem jih pregledoval.

Koliko ste jih pregledali?

Vse od Bleiweisovih Kmečkih in rokodelskih novic iz 1843 naprej.

Letos sta dve obletnici: 500-letnica rojstva Primoža Trubarja in 200-letnica rojstva Janeza Bleiweisa. Kaj menite, da se bo rodilo iz 500-letnice Trubarja?

Če bo tako, kot so vsa druga proslavljanja, ne pričakujem kaj dosti. Predsednik Slovenskega

protestantskega društva Primož Trubar je naš nekdanji predsednik občinske skupščine mag. Viktor Žakelj. Debelo sem pogledal, ko sem to zvedel, a moram mu priznati, da si je pripravil dober krog sodelujočih. Vidim pa, da je večkrat razočaran, ker tudi on naleti na zaprta vrata. Zato se bojim, da bo obletnica kot običajne obletnice.

Zakaj menite, da je dr. Janez Bleiweis pl. Trsteniški tako zapostavljen?

To je rezultat prve delitve slovenskega naroda na klerikalce in liberalce. Sicer pa so ga priznali za Očeta naroda.

Dr. Srdjan Bavdek meni, da je njegova smola v tem, da nikomur ni pripadal.

Takrat pravzaprav še ni bilo ostre duhovne ločitve med liberalci in klerikalci, ampak je pripadal tako imenovanim Staroslovincem, kot ga je opredelil dr. Ivan Prijatelj, in je gojil lojalnost do avstrijske države. Tako, da kakega posebnega narodnostnega poudarka v svojem časopisu ni zapustil.

Koga bi morali na Škofjeloškem bolj obelodaniti, pa ga ne? Se koga zanemarja, zapostavlja oziroma se ga nočejo spomniti?

Nočejo se spomniti avtorice knjige Kaibetova hiša na škofjeloškem placu 1511-1914, prof. Marije (Jeje) Jamar Legat. Ko je umrla, smo v Muzejskem društvu Škofja Loka občini predlagali, da se na hišo, v kateri je tudi živela, vzida spominsko ploščo z navedbo, da je tu živela avtorica te knjige. Vendar je pobuda naletela na gluha ušesa in zamolčanje zaslužne loške rojakinje.

Ona bi si zaslužila tako spominsko ploščo.

Najmanj to. Ko grem na škofjeloško pokopališče, žal lahko ugotovim, da še na grobu, v katerem je pokopana, ni zapisana. Nedavno me je nekdo povprašal, zakaj Jeja ni vpisana? Ona si je uredila grob in kakor smo zvedeli, je v oporoki nekaj svojega premoženja zapustila tudi loškemu muzeju ter določila, da naj tisti, ki bo prevzel zapuščino, prevzame tudi skrb za grob. Vendar Loški muzej ni doslej še ničesar prevzel.

Odvetnik Andrej Razdrih s Celovške ceste 30 v Ljubljani, ki je skrbel za izvedbo njene oporoke, mi je omenil, da je vse zapustila Loškemu muzeju.

Ne vsega, ker je menda nekaj zapustila tudi ljubljanskim ustanovam. V Škofji Loki gre predvsem za njeno stanovanje v Kaibetovi hiši na Mestnem trgu. Zapuščinske razprave pa po treh letih enostavno še ni bilo.

Še eno, morda nenavadno, a aktualno vprašanje. Ker ste se pogosto vozili v Ljubljano, me zanima, zakaj so pred razpadom avtobusni prevozniki? Omenili srečanja s prijatelji v Ljubljani. S čim se sedaj peljete tja?

Sprašujem se, kako so lahko med obema vojnama delali vsi zasebni avtobusni prevozniki? Potem smo se v Ljubljano najprej vozili z vlakom in nato z avtobusom, dokler ni bila v njem velika, celo strašna gneča. Nato smo se začeli voziti z osebnimi avtomobili. Je pa sedaj vseeno nekaj malo čudnega. Včasih se peljem v Ljubljano sredi dopoldneva, pa nas je v avtobusu komaj pet, šest potnikov. Pravim si, pa naj ukinejo kako vožnjo, saj kot kaže ni potrebno, da vozi avtobus v Ljubljano na vsake pol ure.

Dr. Branko Berčič kot ravnatelj Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani; okoli 1980.

Prispeli smo na časovni cilj. Upam, da smo vam vzbudili željo, da sežete po delih, ki jih je v zadnjih šestdesetih letih ustvaril in zapisal za strokovne in poljudne namene dr. Branko Berčič, ki je očetu Ivotu (1907-1937) in mami Franici (1903-1996) razvedril dan 12. januarja 1927. leta v Smalčji vasi pri Šentjerneju. Življenje na desni in levi strani Selščice ter studij in delo v Ljubljani in Škofji Loki pa so ga oblikovali v bibliotekarja, literarnega in domoznanskega zgodovinarja in urednika. Bibliograf Matjaž Hočevar je v Berčičevi osebni bibliografiji zabeležil 480 naslovov, in sicer 36 samostojnih publikacij (strokovne monografije, faksimilirane in komentirane izdaje, katalogi in učbeniki), 287 prispevkov v zbornikih, komentiranih izdajah in revijah (literarna veda, knjižničarstvo, domoznanstvo, biografski prispevki), 130 neobjavljenih prispevkov (bibliotekarska terminologija, elaborati, ekspertize) ter 27 primerkov sekundarnega avtorstva (urednik, sourednik, svetovalec). Bibliografija se začne s prispevkom Rod pisatelja Ivana Tavčarja iz leta 1951 in se zaključuje z Loškimi razgledi - Doneski 1 iz leta 1988 ter vključuje prispevke iz let 1947 do 2007.

Ob 20-letnici Oddelka za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo na Filozofski fakulteti v Ljubljani ter ob 80-letnici dr. Branka Berčiča, ki ga je ustanovil, je leta 2007 izšel spominski zbornik. O jubilanu in njegovem delu je bilo objavljenih 28 strokovnih prispevkov.

Naj zaključimo ta zapis o jubilanu še z navedbo priznanj, ki jih je prejel. Prvo je bilo 1966. leta Priznanje Občine Škofja Loka. Naslednje leto so mu izročili Čopovo diplomu Društva bibliotekarjev Slovenije in Red zaslug za narod s srebrno zvezdo, čez tri leta pa Prešernovo nagrado Gorenjske. Leta 1974 si je prislužil Veliko jubilejno priznanje Skupščine občine Škofja Loka ob 1000-letnici loškega ozemlja. Sledil je Red dela z zlatim vencem 1975. leta. Iz let 1987. in 1989. sta Nagradi Kalanovega sklada Zveze bibliotekarskih društev Slovenije. Nato je 1997. leta postal častni član Muzejskega društva Škofja Loka in je od 1991. leta tudi imetnik Trubarjeve plakete Zveze kulturnih organizacij Slovenije ter naziva zaslužni profesor Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.